

סוריאליזם

משמעותו של זרם **הסוריאליזם** (Surrealism) באמנות היא **"מעל למציאות"**, כלומר אמנות על-מציאותית.

זהו זרם שבו האמנות משלבת חוסר הגיון והפתעה. ביצירות סוריאליזם משולבות תמונות חלום בלתי הגיוניות, עם דמיון מפתיע.

אנדרה ברטון הוא שייסד את התנועה ואימץ בשבילה את המילה "סוריאליזם", שנולדה כבר ב-1917, על ידי המשורר גיום אפולינר.

במקום להתבונן החוצה אל העולם **החיצוני** שמחוץ לחלונו של האמן, הסוריאליזם מבקש לשנות את כיוון ההסתכלות ולהתבונן פנימה, אל תוך המחשבה האנושית, ואל תוך נפש האדם, ולהשתמש בחלומות, בדמיונות, ובתת-המודע, כמקור להשראה האמנותית.

התנועה נולדה כתגובה להלם העולמי שאחז בעקבות מלחמת העולם הראשונה. המלחמה הגדולה הזו הולידה תחושת כישלון קשה של ההגיון והסדר שהיו נהוגים עד אז. לכן באו הסוריאליסטים וניסו להוליד זרם חדש של אמנות, כזה שפועל ללא היגיון, סיבה וסדר, אלא מתוך אקראיות, יצירתיות ותיקון לבעיות הנפש והקשיים של בני-האדם. באופן ברור הושפע הסוריאליזם מאד מרעיונותיו של זיגמונד פרויד לגבי הלא-מודע.

הבולטים בזרם זה הם סלבדור דאלי, רנה מאגריט, חואן מירו ומקס ארנסט.

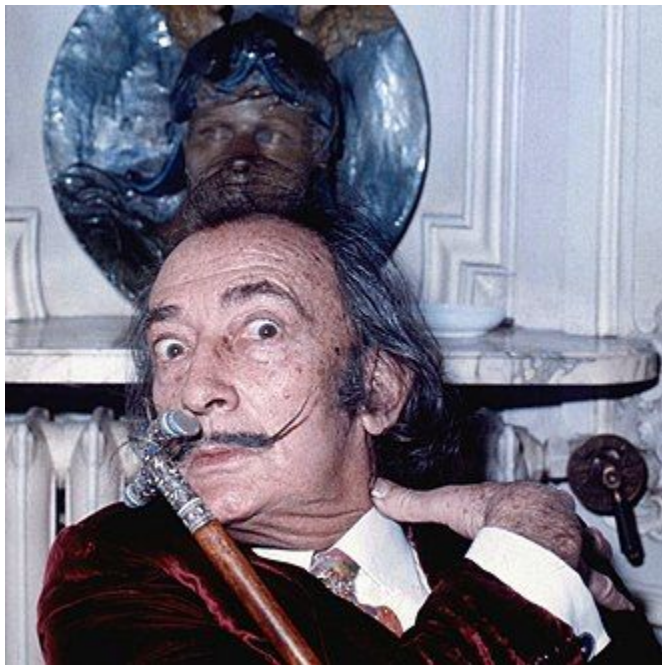
סלבדור דאלי 1904 - 1989

סלבדור דאלי, מחשובי האמנים במאה ה-20, היה צייר סוריאליסטי מספרד.

ביצירותיו הבלתי שגרתיות של דאלי, בולט צירוף של תמונות חלום ביזאריות ומלאות דמיון, המושפעות מאמני הרנסאנס הגדולים כמו גם מתורתו של זיגמונד פרויד.

יצירתו השתלבה באופיו האקסצנטרי והתיאטרלי והשפיעה רבות על אמנות המאה העשרים והמאה העשרים ואחת.

דאלי התנסה בדאדאיזם טרום היותו סוריאליסט

סלבדור דאלי 1904 - 1989

שנת 1929 הייתה שנה חשובה בחיי דאלי. הוא פגש את המוזה שלו ואשתו לעתיד, גאלה, מהגרת מרוסיה, מבוגרת ממנו ב-11 שנה, שהייתה נשואה אז למשורר הסוריאליסטי פאול אלוארד. באותה שנה היו לדאלי תערוכות מקצועיות חשובות והוא הצטרף באופן רשמי לקבוצה הסוריאליסטית ברובע מונפרנאס בפריז (אף על פי שעבודותיו כבר הראו השפעות סוריאליסטיות חזקות שנתיים לפני כן).

רעייתו של דאלי, גאלה, נפטרה ב-10 ביוני 1982. לאחר מותה איבד דאלי את העניין בחייו. סלבדור דאלי נפטר מכשל בלב ב-23 בינואר 1989 בפיגרס. הוא נקבר בקריפטת של התיאטרון-מוזיאון שלו.

סלבדור דאלי 1904 - 1989

בשנת 1934 התחתנו דאלי וגאלה. עם עלייתו לשלטון של פרנסיסקו פרנקו בסוף מלחמת האזרחים בספרד, נקלע דאלי למחלוקת פוליטית עם עמיתיו הסוריאליסטים. דאלי הורחק רשמית מהקבוצה הסוריאליסטית המרקסיסטית ברובה. תגובתו של דאלי להרחקתו הייתה "סוריאליזם זה אני".

לאחר ההרחקה התייחסו הסוריאליסטים לדאלי בלשון עבר, כאילו היה מת. אנשי התנועה הסוריאליסטית המשיכו ביחס נוקשה לדאלי עד מותו וגם אחריו.

בשנת 1940, תחילת מלחמת העולם השנייה באירופה, עברו דאלי וגאלה לארצות הברית, שם גרו שמונה שנים. בשנת 1942 פרסם דאלי את האוטוביוגרפיה המשעשעת שלו, "החיים הסודיים של סלבדור דאלי".

את שארית חייו העביר דאלי בקטלוניה האהובה עליו והתיישב בקאפ דה קרוס, שם התגורר עד פטירת אשתו.

יצירותיו של דאלי, הן הגרפיות והן הפיסוליות, כוללות מספר מרכיבים קבוצים, המסמלים רעיונות קבועים, אשר ניתן לסדרן במילון סמלים:

ביצה סמל נוצרי מסורתי לתחייה וללידה מחדש כמו גם עצם אסתטי המסמל שלמות

הקב מסמל את הממשות הריאלית, התומכת באופן יציב את המבנה הרוחני

שעון רך – עיצוב השעון מושפע מגבינת קממבר הנמסה בשמש. הזמן אצל דאלי איננו ליניארי, אלא סובייקטיבי וגמיש

מלאך – סמל הרוחניות והתקווה לאיחוד המיסטי. המלאך מייצג אפשרות לתנועה חופשית בין השמיים והארץ

נמלים – סמל לרקבון, דעיכה, דקדנס (שקיעה, ניוון) ומוות

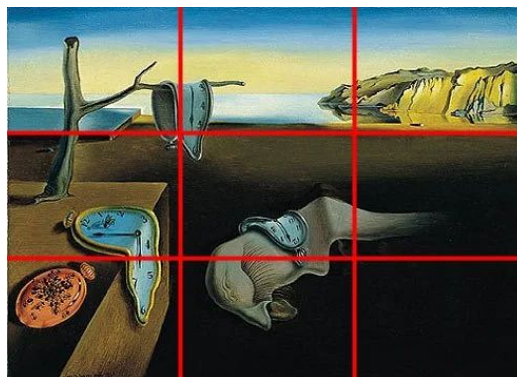
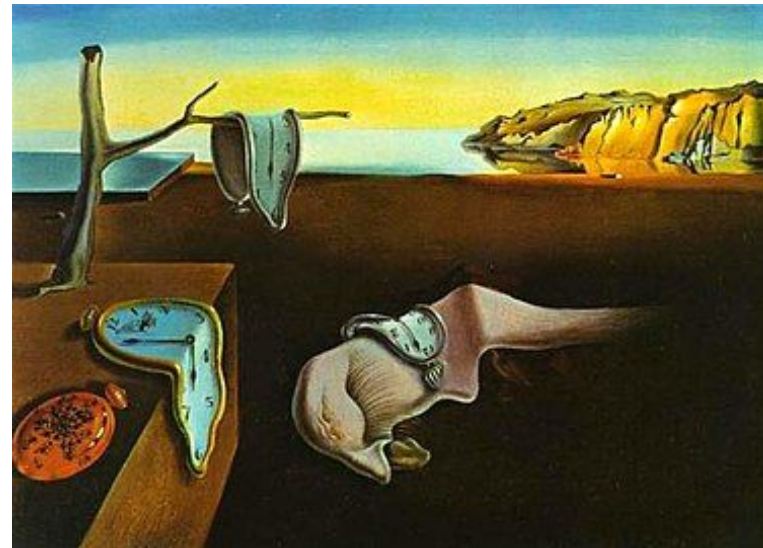
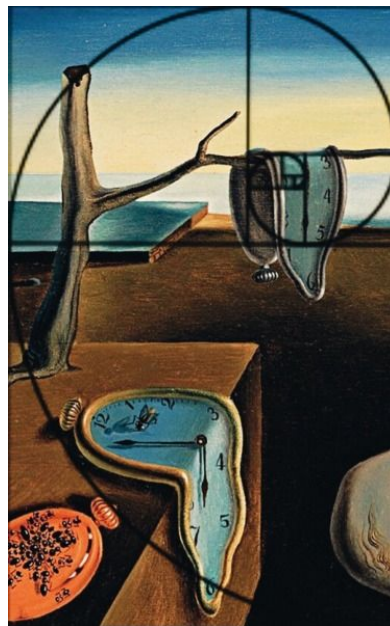
פיל – הפיל של דאלי ניצב על רגליים דקות – סמל מורכב זה מציין את ההווה (הפיל הכבד), הנישא על ידי הרגליים השבריריות (זיכרון העבר, המקליש והולך), אך נושא על גבו את תקוות העתיד הזוהר.

קרנף – צורת הקרנף הקסימה את דאלי הן כסמל של עוצמה שקטה והן כאובייקט אסתטי

מגירה – המגרה היא סמל לזיכרון ולתת מודע, כהתייחסות ישירה למונח "מגרה" בכתבי פרויד.

פול שעועית (לרוב שני פולים) – שעועית היא מאכל מסורתי בקטלוניה. דאלי עושה שימוש בשני פולי שעועית משולבים זה בזה לציון אהבה ויחסי מין והביטוי של ההיבט המיני בכל עצם, גם הבנאלי ביותר.

ונוס ממילו – פסל ונוס ממילו מסמל יופי קלאסי והוא גם חלק מן המיתולוגיה האישית של דאלי. זהו הפסל הראשון אותו צר דאלי מחומר

•אפיוני מוות בתמונה:

1. עץ חשוף ללא עלים
2. שעון מראה שהזמן קצוב.
3. נמלים שבאות לריקבון.
4. במה כמו קבר
5. שמש שוקעת, סוף יום.
6. נוף חשוף, מדברי נטול חיים
7. פנים, ראש בלבד, כמו גולגולת
8. עיניים עצומות.

קומפוזיציה:

מתוכננת, פתוחה הנוף פתוח ומתמשך עד אינסוף.
קומפוזיציה ריקה וסטטית ושמירה על חתר הזהב.

חלל:

יש תחושה של חלל עמוק תודות לפרספקטיבה
האטמוספרית, לתיאור הבמה בהקצרה ולאכסונים
החודרים לחלל.

צבע:

הצבעים בציור חלקים ונקיים ומזכירים צבעוניות של
כרזת פרסומת.

מרקם: מלוטש 'jke

היצירה מתארת את **מלחמת האזרחים בספרד** ואת העובדה שהמלחמה קרעה את גופה של המדינה. דאלי תמך בגנרל **פרנסיסקו פרנקו** ובצד הלאומני אשר פתח במלחמה, אולם התנגד למלחמה עצמה, והיצירה מתארת את סלידתו של דאלי מאירועיה **האלימים** של המלחמה. היצירה צוירה זמן קצר לאחר פרוץ המלחמה, ולפני האירועים האלימים ביותר, ומכאן שמה המאוחר "תחושה מוקדמת של מלחמת אזרחים" 1936.

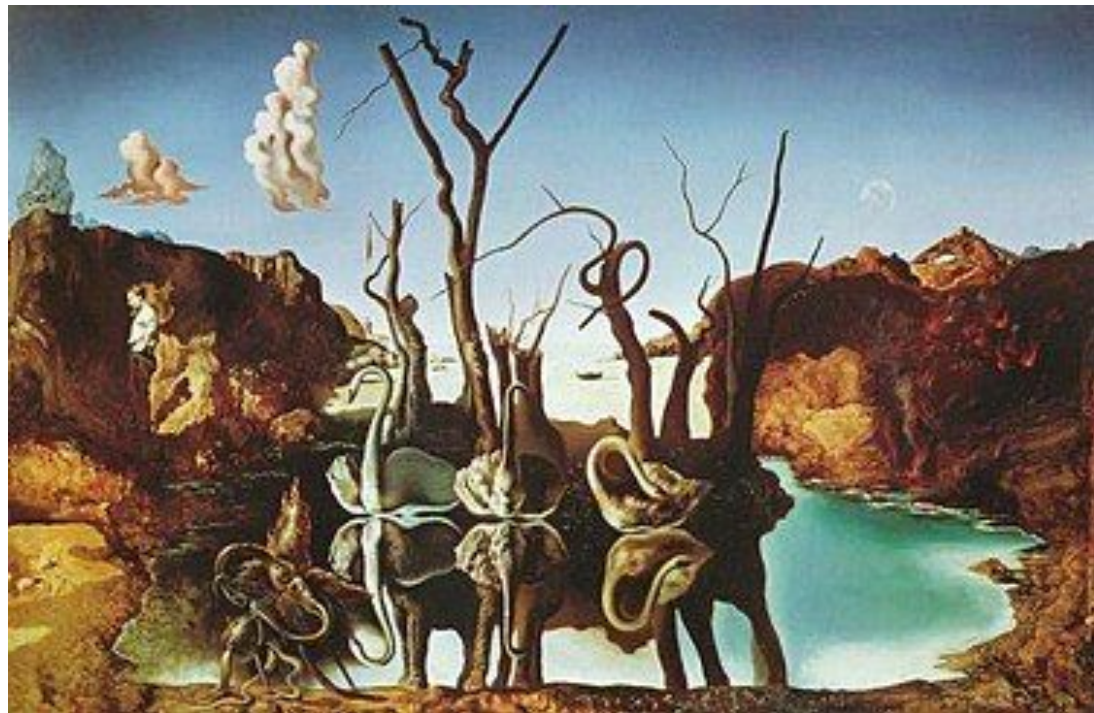
מטמורפוזת של נרקיסוס, 1937

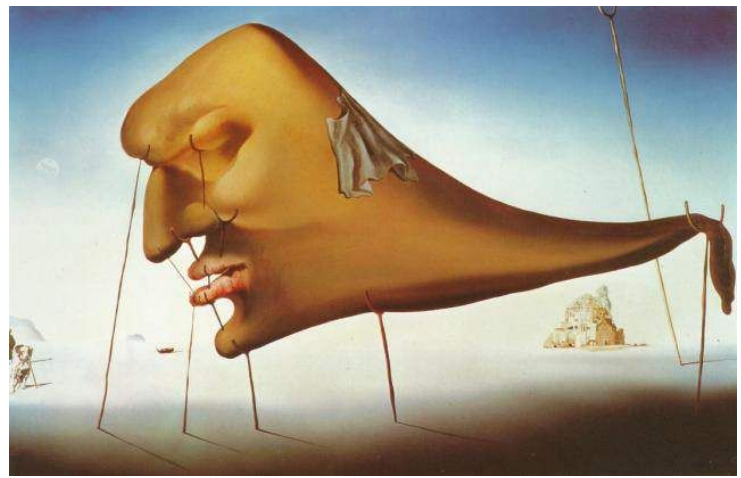
הג'ירפה הבוררת 1937

ברבורים משתקפים בפילים

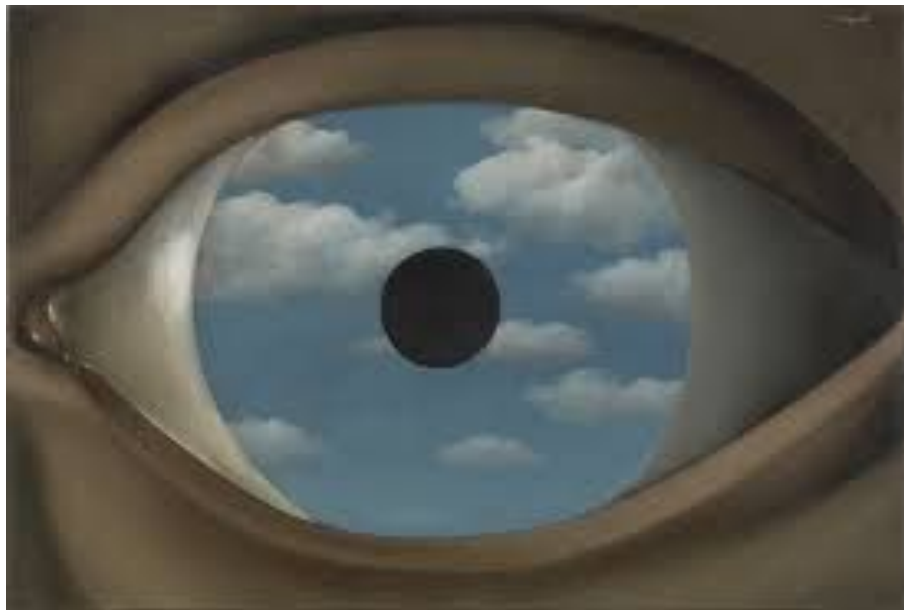

מגריט

מגריט **שובר את תפיסת המציאות** של הצופה ומטיל ספק בממשות הראייה, על ידי כך שסתר את מה שהעין רואה, וכך מערער על הסדר וההיגיון המציאותי.

ביצירה זו הדימוי מועצם באמצעות **השם**, אך הוא לא בהכרח תורם להבנת היצירה, להיפך, הוא מוסיף לה **חידתיות**, ויוצר **אבסורד**.

מערכת היחסים בין הדימוי לטקסט

הדימוי – על פי הכיתוב זו אינה מקטרת אמיתית שניתן לשים בה טבק ולעשן, זה ציור המורכב מאמצעים חזותיים אשלייתיים היוצרים דימוי שמייצג מקטרת

הכתב- הכתוב בוחן את תפיסת המציאות, הכתב בא לבדוק את היחס שבין המילים לבין הדימוי, במטרה **לערער** על הקשר המקובל.

מרכיבים חזותיים של היצירה

המרקם – אשליית. פני שטח מלוטשים ומאפשרים לאמן להציג מרקם נטורליסטי מושלם, הגורם להטעיית העין.
הצבע ומשיכות המכחול – צבעים טבעיים של המקטרת – חום ושחור על רקע בהיר. משיכות המכחול מאוד עדינות, בלתי נראות.

הקומפוזיציה – מרכזית, פשוטה, סטטית.
תפיסת החלל – שטוח ורדוד, מבוסס על שני מישורים של רקע שטוח ולפניו אובייקט. העומק המועט שנוצר נובע מאשליית הנפח של המקטרת בעזרת אור שמקורו מחוץ לתמונה

האור – חיצוני, מגיע מצד שמאל ונופל באופן טבעי על הדימוי.

הצורה – צורה מלאה נפחית, ריאליסטית.

הקווים – זורמים ומתעקלים.

חואן מירו

